

Ma Lluïsa Calvete, Bon Pastor

Els bombardeigs i la por

Jo vaig néixer al carrer del Carme, però com que el pis era molt petit, vam anar a viure al carrer Mestres Casals i Martorell, abans en deien Claveguera. Segons tinc entès, va ser el primer carrer a qui van posar aquest nom. El carrer és molt estret, i jo no havia anat mai a jugar al carrer.

El primer bombardeig que van fer a Barcelona va ser des del mar, tot buscant la Fàbrica Elizalde, perquè hi fabricaven material de guerra. Aquí era on treballava el meu pare, que no va haver d'anar a fer la guerra, ja que la fàbrica no va tancar mai.

Al principi de la guerra, en els primers bombardeigs, quan tocaven les sirenes, recordo que baixàvem els veïns i ens posàvem sota l'escala de sortir al carrer, ja que deien que allà estàvem més segurs. La sort va ser que no ens va caure cap bomba.

Un matí, dels tants que ens venien a bombardejar, mentre jo encara era al llit, van caure, just davant de casa, unes bombes que van enfonsar els habitatges del davant. Era un carrer molt estret, del barri de Santa Caterina. L'expansió de les bombes, a mi, que encara era al llit, em van tirar a terra, i ens van trencar tots els vidres i ens van ferir. Jo no volia estar a casa, tenia molta por. Aleshores vam anar a viure al metro, que encara ara funciona, que hi havia a la Via Laietana, davant del Palacio del Cinema.

Quan vam arribar-hi, ja hi havia més persones vivint, com si fos un lloc segur. A mi em van deixar un lloc, tocant a la paret, perquè pogués posar el matalàs. Els meus pares eren a la vora de l'andana. Quan venien a bombardejar, avisaven les sirenes: "Barcelonins, hi ha perill de bombardeig", i aleshores venia més gent i havíem de recollir els matalassos perquè hi cabessin tots, com si allò fos la salvació.

La meva mare, durant el dia, se n'anava a casa a fer el dinar pel meu pare, per a la meva àvia, que vivia amb nosaltres, i per a mi, que me'l duia al refugi, com li dèiem. El dinar era dolentíssim. Recordo que ella em posava la cullera a la boca, mentre jo em tapava el nas. La meva àvia, la mare del meu pare, no va voler mai anar al refugi, i es va quedar sempre a casa. Era una dona molt de vida i, com que no teníem pràcticament res per menjar, i de tots els patiments que vam passar, la recordo molt prima i trista, i va morir al poc temps de començar la guerra, potser al cap d'un any.

Durant el dia, de tant en tant passava per les vies del metro un vehicle, que en dèiem "la carraca", però aviat ja no va poder passar, perquè el metro es va omplir tant, que la gent dormia fins i tot sobre les vies. Malgrat la tristor i la

duresa de tot plegat, es va formar un teatre, molt ben organitzat. Recordo algunes d'aquelles vedets, que cantaven i recitaven i ens feien passar una bona estona.

Un cop acabades les bombes i la por, van venir la postguerra, l'estraperlo i les cartilles de racionament. A casa cuinàvem amb petroli, però també va sorgir un altre problema: les cues per agafar petroli a les benzineres. Jo acompanyava a la meva mare, perquè ens donaven cinc litres per persona. Es feien unes cues llarguíssimes i els guàrdies civils, quan una persona gran que tota la vida havia viscut a Barcelona no tenia una altra manera d'expressar-se que no fos el català, li donaven un cop de culata i li deien: "Haga usted el favor de hablar en cristiano".

Quan es va acabar la guerra i ja vam poder anar a l'escola, cada matí, a les 9 hores, abans d'entrar a classe, al pati de l'escola, alçaven la bandera espanyola i els alumnes havíem d'alçar el braç i cantar el "Cara el sol". Al vespre, abans de plegar, baixaven la bandera i tornàvem a cantar el mateix. Això durant anys i anys.

L'ensenyament era tot en la llengua oficial, o sigui, el castellà. Aleshores era pecat parlar en català, estava molt perseguit.

Jo vaig patir molt. A més de criar i tenir tota classe de paràsits, se'm van omplir les mans de sarna i, a falta, de remeis, havia de mullar-me-les en la meva pròpia orina. Deien que era el més econòmic i eficaç, en els temps que corrien. La meva mare em posava un drap per tapar-me-les, perquè jo no em toqués els ulls ni la cara.

Els pares i els germans de la meva mare eren al poble d'Alfaro, on, amb els camps, no passaven les necessitats que es passaven aquí a Barcelona. Ens escrivien cartes, però totes passaven per la censura, així que poques coses es podien dir de tot allò dolent que estava passant. El meu avi era un home que mai no s'havia ficat en res de política, però com que no compartia les idees del règim, el volien matar. Els va semblar massa gran per matar-lo directament i li van fer prendre un got d'alguna cosa estranya, com si fos oli de ricí, que no el va matar de seguida, però va morir dies després, desfet dels intestins.